

NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTA

Cümlelerin sonuna konur.

- » Bu sabah çok erken uyandım.
- » Türk Dil Kurumu, 1932 yılında kurulmuştur.

Bazı kısaltmaların sonuna konur.

- » Cad. (cadde)
- » Alb. (albay)
- » İng. (İngilizce)
- » Prof. (profesör)
- » Dr. (doktor)
- » sf. (sıfat)

Sayılarından sonra, sıra bildirmek için "-ıncı, -inci" ekinin yerine konur.

- » Dayımlar bu apartmanın 10. katında oturuyor.
- » Bağdat, IV. Murat zamanında fethedildi.

Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.

- » Törene 5, 6, 7 ve 8. sınıflar katıldı.

Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur.

- » 1. I. A. a.

Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.

- » Ablam 18.08.1988 tarihinde doğmuş.

Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.

- » Toplantı yarın 13.30'da başlayacakmış.
- » Sınav pazar günü 09.15'te yapılacak

Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır.

- » $9.3 = 27$

NOKTALAMA İŞARETLERİ

VIRGÜL

Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.

- » İki katlı, bahçeli, mavi boyalı bir evleri vardı. cümlesinde virgül, sıfatların arasında kullanılmıştır.
- » Herkes fırtınadan, kardan, soğuktan korkar mı? cümlesinde virgül, dolaylı tümleçlerin arasında kullanılmıştır.

Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

- » İyilik et komşuna, iyilik gelsin başına.
- » Boyalarla oynamış, boyalan yüzüne gözüne buluşturmıştı.

Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan öğeleri belirtmek için konur.

- » Yaşar, o dar ve patika yollardan geçip yıllar önce terk ettiği köyüne özlem dolu bir şekilde dönüyordu.

Cümle içinde ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır.

- » Hiç kimse onun, Tamer'in, suçlu olduğuna inanmıyordu. cümlesine altı çizili bölüm ara sözdür. Bu ara sözün başında ve sonunda virgül kullanılmıştır.

Tırnak içinde olmayan aktarma cümlelerinden sonra konur.

- » Çadırları şu düzlüğe kuralım, dedi.

Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur.

- » Çocuklar, müzeye girerken sırayı bozmayalım.

Konuşma çizgisinden önce konur.

- » Ahmet Usta çırağına, – Evladım 13-14 anahtarı ver, dedi.

Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren “hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette...” gibi kelimelerden sonra konur.

- » Olur, bu yıl tarlaya çavdar ekelim.
- » Evet, ikimiz de geliyoruz sinemaya.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.

» Erkek çocuklara Fatih, Osman, Murat; kız çocuklara ise Buse, Meryem, Havva adları verilir.

Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

» At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.

Cümleleri birbirine bağlayan “ama, fakat, lakin, çünkü” gibi bağlaçlardan önce konabilir.

» Konuşuyorum; çünkü gerçekleri siz de bilmelisiniz.

Soru bildiren cümle veya sözlerin sonuna konur.

» Affedersiniz, Üsküdar’a nasıl gidebilirim?
» Söylediklerimi anladınız mı?

Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.

» Gümrükteki memur başını kaldırdı:
— Adınız?

Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır.

» Yunus Emre (Doğum yeri: ?) → (bilinmeyen)
» 1496 (?) yılında doğan Fuzuli... → (kesin olmayan)
» Dün akşam 5 saat (?) ders çalışmış. → (şüpheyle karşılanan)

Noktalı Virgül

Soru İşareti

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.

» Tepeyi aşınca karşımızda kıpkırmızı gelincik tarlaları...

Kaba sayıldığı için veya bir başka nedenle açıklanmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur.

» Bu sırrı sadece E... biliyor.
» Kılavuzu karga olanın burnu b...tan kurtulmaz.

Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur.

» ...
Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
...

Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur.

» Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!

Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır.

» — Kimsin? — Ali.
— Hangi Ali? — ...
— Sen misin, Ali usta? — Benim!

Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur.

» Annesi onu bir bakışta tanıdı:
— Osman...

Üç Nokta

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur.

- » Su ne kadar da soğuk!
- » Ne mutlu sizin gibilere!

Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur.

- » Dikkat et! Üzerine çamur sıçramasın.
- » Ey Türk gençliği!

Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlenin sonuna da konabilir.

- » Eyvah! Yine geç kaldım.
- Eyvah, yine geç kaldım!

Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayraç içinde ünlem işareti kullanılır

- » Kendi hâlinde biriymiş (!) kimsenin işine burnunu sokmazmış (!)

Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.

- » Peyami Safa: “Kendimize uygun eserler okuruz.” der.

Özel olarak belirtilmek istenen sözler tırnak içine alınır.

- » En yakınımız bile olsa “kaldırım” a “tretuvar” diyene kızsak, “yer ayırtmak” yerine “rezerve etme”-yi kullananları affetmesek...

Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınır.

- » Bu sıralar Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın “Dört Kanatlı Kuş” adlı şiir kitabım okuyorum.

Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır. Tırnaktan sonra cümle devam ediyorsa tırnak kapatılır ve cümle küçük harfle devam eder.

- » Andre Gide: “Yazmaya başlayınca en zor şey samimi olmaktır.” diyor.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Kesme İşareti

Özel isimlere getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.

- » Elif Şafak'ta, Cüneyt Arkın'a → (Kişi adları, soyadları ve takma adlar)
- » Dünya'nın, Mars'a → (Gök bilimiyle ilgili adlar)
- » Çırağan Sarayı'nın, Çanakkale Şehitleri Anıtı'na → (Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt vb. adları)
- » Kaplumbağa Terbiyecisi'nde, Kaşığı'yı → (Kitap, dergi, gazete ve sanat eseri adları)
- » Karabaşa, Minnoş'u → (Hayvanlara verilen özel adlar)
- » Cumhuriyet Dönemi'nde, Orta Çağ'ın → (Akım, çağ ve dönem adları)

Kişi adlarından sonra gelen saygı sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur.

- » Fatma Hanım'a, İdris Bey'i

Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur.

- » ABD'de kasırga, hayatı felce uğrattı.
- » Bu film, TV'de ilk kez yayınlanıyor.

Sayılarla getirilen ekleri ayırmak için konur.

- » Üniversiteden 1993'te mezun olmuş.
- » İsterseniz 8'inci kata çıkalım.

Şiirde veya konuşma sırasında seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kesme işareti kullanılır.

- » Güzelliğin on par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa (Âşık Veysel)
- » N'oldu da geri döndünüz?

Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur.

- » a'dan z'ye kadar, -lık'la türetilmiş sözcükler

Kurum, kuruluş, kurul ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki (-lar, -ler) ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Yay Ayras (Parantez)

Cümlenin yapısıyla doğrudan doğruya ilgisi olmayan açıklamalar için kullanılır.

» Bu beldenin ormanlarını (Aslında orman demeye de bin şahit gerek.) yok olmaktan kurtarmalıyız.

Alıntıların aktarıldığı eseri veya yazarı göstermek için kullanılır.

» Ne hasta bekler sabahı Ne taze ölüyü mezar
Ne de şeytan bir günahı Seni beklediğim kadar
(Necip Fazıl KISAKÜREK)

Yabancı sözcüklerin okunuşu yay ayras içerisinde gösterilir.

» Shakespeare (Şekspir) tiyatro yazarıdır.

Cümle içerisinde bir sözcüğün eş anlamlısı verildiğinde kullanılır.

» Şairler teşbih (benzetme) sanatına çok başvurur.

Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti yay ayras içine alınır.

» Adam, çok zeki (!) olduğunu söylüyor..

Bir bilginin şüpheyle karşılandığını veya kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti yay ayras içine alınır.

» 1496 (?) yılında doğan Fuzuli...

Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır.

» Yaşlı kadın — (Ağır adımlarla yaklaştı.) Evladım, bana yardım eder misin?

NOT

Yay ayras içinde bulunan özel isimler ve yargı bildiren anlatımlar büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti getirilir.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

KISA ÇİZGİ

Satıra sığmayan sözcükler bölünürken satır sonuna konur.

» Soğuktan mı titriyordum, yoksa heyecandan, üzüntüden mi bilmem. Havuzun suyu bulanık.

Ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır.

» Vatanını -Türkiye'yi- çok özlemişti.

Dil bilgisinde kökleri ve ekleri ayırmak için konur.

» mor-ar-t-acak-lar-mış
» yol-cu-lar

Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.

» oyna-, ağlat-, bekle-

Eklerin başına konur.

» Bu cümlede -de eki farklı bir işlevde kullanılmış.

Heceleri göstermek için kullanılır.

» du-var-da-ki
» ak-şam-le-yin

Kelimeler veya sayılar arasında "-den...-a, ve, ile, ila, arasında" anlamlarını vermek için kullanılır.

» 2013-2014 eğitim-öğretim yılı,
» Fenerbahçe-Galatasaray karşılaşması
» Türkçe-Fransızca Sözlük

Matematikte çıkarma işareti olarak kullanılır.

» 50-20=30

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Yan yana yazılması gereken durumlarda mısraların arasına konur.

» Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak / Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak / O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak / O benimdir, o benim milletimindir ancak.
(Mehmet Akif Ersoy)

Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur.

» Merdiven Sokağı No.: 34 / 3 Ladik / SAMSUN

Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.

» 13/12/2013, 29/10/2023

Matematikte bölme işareti olarak kullanılır.

» $100/5 = 20$

Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir.

» Beyza sordu:
— Herkes ekmek parası için çalışıyor da fırıncılar niçin çalışıyor?

Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da konabilir.

» Sıtkı Bey — Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var. Gerçekten ölecek adam ister.
İslam Bey — Ben daha ölmedim. (Namık Kemal)

Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

» Sitem dolu bir ses tonuyla seslendi: “Niçin bizimle gelmedin?”

Eğik Çizgi

Uzun Çizgi

